

Література:

1. Войтович М.В. Розвиток конфліктної компетентності у студентів-медичних психологів на етапі професійної адаптації. *Актуальні проблеми психології*. Том V. Випуск 12. 2012. С.23–31.
2. Зарицька В.В. Рівень розуміння студентами власних емоцій у структурі емоційного інтелекту як важливої складової частини їх професійної підготовки. *Психологічні перспективи*. 2011. Вип. 17. С.92–104.
3. Седих К. В., Лаврінченко В. А. Формування метакогнітивної компетентності у практичних психологів системи освіти. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. Психологія. Вип. 52. X. : ХНПУ, 2016. С.124–133.
4. Юдіна Н. О., Тесленко М.М. Усвідомлена саморегуляція навчальної діяльності студентів як проблема сучасної психології. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки*. 2017. Вип. 3(2). С. 90-94.

ВПЛИВ ХАРАКТЕРОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НА МІЖОСОБИСТІСНІ СТОСУНКИ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Крючкова Н.П.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
nata_kryukhova@gmail.com*

Актуальність проблеми. Нова соціально-економічна, політична та ідеологічна ситуація, що склалася з лютого 2022 року, відкрила психології реальні можливості доведення свого теоретичного потенціалу на матеріалі науково обґрунтованого розв’язання чималої кількості задач, висунутих перед нею досвідом відкритих бойових дій на території України. У цей нелегкий час особливої актуальності набуває військова психологія, яка продовжує зазнавати змін у системі своїх домінантних теоретико-методологічних і практичних орієнтацій, зважаючи на соціально-політичні події останніх місяців.

Тому цілком логічним і закономірним виявляється факт підвищення уваги до розв’язання широкого кола прикладних психологічних, психофізіологічних і соціально-психологічних проблем як військових спеціалістів (І.В. Бельмега [1], В.В. Конопльов, М.С. Корольчук, К.Е. Тарасов), так і військовослужбовців строкової служби (А.Я. Боднар, М.Й.Боришевський, В.О. Васютинський, Л. Доценко [4], В.М. Марченко, М.І. Пірен, Ж.Г. Сенокосов, Н.О. Чайкіна).

Особливе місце у загальному руслі згаданої проблематики займають дослідження особливостей реалізації комунікативного потенціалу в умовах несення військової служби (О.В. Бойко [2], О.О. Буряк [3], Ю.М. Забродін, Н.Д. Завалова, А.Г. Кузнецов, В.І. Лебедев, А.Г. Маклаков, Ю.В. Ярошок).

Мета роботи – представити результати дослідження впливу характерологічних особливостей на міжособистісні стосунки у військовослужбовців.

Методика та організація дослідження. Для діагностики впливу характерологічних особливостей на міжособистісні стосунки у

військовослужбовців використані методики: Методика вивчення характерологічних рис особливості (С. Грачов, М.С. Янцур); Індивідуально-типологічний опитувальник (Л.М. Собчик); Методика діагностики типових способів поведінки у конфліктних ситуаціях К. Томаса (адаптація Н.В. Гришиної) та Багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» (МЛО-АМ) А.Г. Маклакова і С.І. Чермяніна. Емпіричний пошук проведений на вибірці, до якої увійшли 75 військовослужбовців Військової частини 3052 Національної гвардії України (м. Полтава).

Результати дослідження. Результати проведеного емпіричного дослідження дають підстави стверджувати, що для досліджуваних переважно притаманні такі стратегії реагування у конфлікті, як суперництво (34%) та уникнення (31%); співробітництво (23%) виражене дещо меншою мірою.

Досліджувані переважно екстравертована (56%), товариські у стосунках з оточуючими (59%), емоційно стійкі (62%) та творчі у діяльності (57%). Їм властиві виражена раціональність (63%) та здатність до самоконтролю у спілкуванні з оточуючими (62%). Результати засвідчують, що військовослужбовці досліджуваної вибірки характеризуються підвищеними показниками нервово-психічної стійкості (48%), комунікативних здібностей (44%) та моральної нормативності поведінки (36%).

Сформульована нами гіпотеза доведена. Дійсно, військовослужбовці, схильні до суперництва у конфліктах, достатньо агресивні, спонтанні, практичні та емоційно стійкі (68%), характеризуються труднощами в адаптації (46%) та не розвиненими комунікативними характеристиками (42%). Натомість, військовослужбовці з вираженою тенденцією до уникнення конфліктів характеризуються емотивністю, сенситивністю, тривожністю, підвищеним самоконтролем (76%), емоційною нестійкістю (63%) та ригідністю при більш високих показниках соціально-психологічної адаптації (45%).

Висновки. Встановлено, що військовослужбовцям із різними стратегіями реагування у конфлікті притаманні відмінні характерологічні особливості та показники соціально-психологічної адаптації. Труднощі адаптації військових виражаються у виборі ними не конструктивних стратегій поведінки в ситуаціях конфлікту. І навпаки, військові, які характеризуються вищими показниками адаптації, обирають більш конструктивні і спрямовані на вирішення стратегії поведінки в ситуаціях протистояння.

Література:

1. Бельмега І. В. Вплив акцентуованих рис характеру на виникнення стану соціально-психологічної дезадаптації у військовослужбовців НТУ : кваліфікаційна робота магістра спеціальності 053 «Психологія»; наук. керівник О.А. Лукасевич. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 102 с.

2. Бойко О.В. Теорія і методика формування лідерської компетентності офіцерів Збройних сил України : монографія. Житомир : Вид. О. О. Євенок, 2020. 667 с.

3. Буряк О. О. Соціальна адаптація армії України до нових умов існування. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил*. 2014. Випуск 4. С. 160-166.

4. Доценко Л. Психологічні чинники адаптації військовослужбовців строкової служби в умовах військової частини. *Вісник Національного університету оборони України*. 2019. №.2. С.49–55.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Кукса Ю. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
jkuksa777@gmail.com

Визначальною рисою суспільних відносин є їхній міжособистісний характер. Міжособистісні відносини передбачають певний тип взаємодії та міру його вираження. На формування як типу взаємодії, так і міжособистісних відносин здійснюють вплив умови життєдіяльності людини, емоційна забарвленість життя тощо.

Виокремлюють кілька підходів до вивчення феномену взаємодії. Так, учені досліджують філософські (В. Біблер, В. Давидов, В. Штофф та ін.), культурологічні (М. Князева, Н. Крилова, В. Розина та ін.), соціальні (Я. Коломінський, А. Мудрик, Н. Смелзер, Дж. Хоуманс та ін.), психологічні (В. Дьяченко, Е. Головаха, І. Зимняя, В. Москаленко, К. Седих та ін.) та педагогічні (Ю. Азаров, Ш. Амонашвілі, Х. Лейметс, В. Серіков та ін.) аспекти поняття «взаємодія». Проте існуючі дослідження не вичерпують проблему та спонукають до більш детального вивчення психологічних особливостей міжособистісної взаємодії.

У зв'язку з цим **метою дослідження** є теоретичний аналіз психологічних аспектів феномену міжособистісної взаємодії.

Взаємодією називають систематичні, регулярні дії суб'єктів, що спрямовані одне на одного та мають за мету викликати відповідну реакцію, яка покликана зумовлювати нову реакцію того, хто чинить вплив [4].

Як зазначає В. Каган, міжособистісною взаємодією є взаємозалежний обмін діями, а також організація людьми взаємних дій, які спрямовані на реалізацію спільної діяльності [5].

У процесі взаємодії здійснюється обмін діями, виникають спорідненість, узгодження дій обох суб'єктів, а також стійкість їхніх інтересів, проектування спільної діяльності, поділ функцій тощо. Саме дії допомагають реалізувати взаєморегулювання, взаємоконтроль, взаємовплив та взаємодопомогу. Це передбачає внесок усіх учасників взаємодії у розв'язання спільного завдання з подальшим коригуванням своїх дій, врахуванням наявного досвіду, актуалізацією власних можливостей і здібностей партнера. Вступаючи у спілкування, здійснюючи обмін інформацією, людина створює форми і норми спільних дій, організовує і узгоджує їх. Це сприяє подоланню розриву між комунікацією і взаємодією [2].

Види міжособистісної взаємодії зазвичай поділяють на такі групи [1]: